

**KIIMINGIN KUNNAN KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON
TOIMINTASUUNNITELMA VUOSILLE 2007-2008**

Annakaisa Karasti
Pia Kurttila
Helena Liedes
Maarit Singh
Jenni Uusitalo

1	JOHDANTO	3
2	TOIMINTASUUNNITELMAN PERUSTA	4
2.1	KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TAVOITTEET	4
2.2	KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON ARVOT JA TOIMINNAN PERIAATTEET	4
3	KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TEHTÄVÄT JA TOTEUTTAMINEN	5
3.1	LAINSÄÄDÄNTÖ	5
3.2	TEHTÄVÄT JA TOTEUTTAMINEN	5
3.3	TITUS-HANKE; KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TUOTTEISTAMINEN	7
3.4	HENKILÖSTÖ	8
3.5	OPPILAS- JA OPISKELUHUOLTO	8
	KIIMINGIN KUNNAN OPPILASHUOLTO JA SEN YHTEISTYÖTAHOT	10
	ESIOPETUS	10
	PERUSOPETUS	10
	LUKIO	10
4	KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TOIMINTA-SUUNNITELMA VALTAKUNNALLISTEN KOULUTERVEYDEN-HUOLLON LAATUSUOSITUKSEN MUKAISESTI (STM 2004:8)	11
4.1	KOULUTERVEYDENHUOLTO ON KOULULAISTEN JA PERHEIDEN HELPOSTI SAATAVILLA OLEVAA SUUN- NITELMALLISTA PALVELUA, JOTA SEURATAAN JA ARVIOIDAAN SÄÄNNÖLISESTI	11
4.2	KOULUTERVEYDENHUOLTO TOTEUTETAAN OLENNAISENA OSANA OPPILASHUOLTOA	12
4.3	KOULUTERVEYDENHUOLLON PALVELUISTA TIEDOTETAAN SÄÄNNÖLISESTI KOULULAISILLE JA HUOLTAJILLE SEKÄ KOULUIILLE	12
4.4	TOIMIVA KOULUTERVEYDENHUOLTO EDELLYTTÄÄ RIITTÄVÄÄ, PÄTEVÄÄ JA PYSYVÄÄ HENKILÖSTÖÄ	13
4.5	KOULUTERVEYDENHUOLLON KÄYTÖSSÄ ON ASIANMUKAISET TOIMITILAT JA VÄLINEET	14
4.6	KOULULAISELLA ON TERVEELINEN JA TURVALLINEN KOULUYHTEISÖ JA –YMPÄRISTÖ	15
4.7	KOULULAISEN HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ SEURATAAN YKSILÖLLISTEN TERVEYSTARKASTUSTEN JA SUUNNITELMIEN AVULLA SEKÄ LUOKAN HYVINVOINTIA ARVIOIMALLA (KOHTA 5.)	16
4.8	KOULULAISEN TERVEYSTIETOA VAHVISTETAAN JA TERVEYTTÄ EDISTETÄÄN	19
5	OPPILAIDEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN SEURANTA	20
5.1	PERUSKOULU	22
5.2	LUKIO	23
6	VAMMAINEN JA PITKÄAIKAISESTI SAIRAS LAPSI	24
7	ENSIAPU JA SAIRAANHOITO	24
8	KRIISI-TILANTEET	25
9	LIITTEET	26
10	LÄHTEET	27

1 JOHDANTO

Kansallisten terveystieteiden linjausten ja ohjelmien tärkeimpiä tavoitteita on *lasten ja nuorten hyvinvointi*. Koulu on paikka jossa lapsi ja nuori viettää suuren osan päivästä, joten koulu-yhteisöllä ja kouluterveydenhuollolla on tärkeä merkitys lasten ja nuorten elämässä. Kiimingin kunnassa on yhdeksän peruskoulua ja yksi lukio. Peruskouluja varten on laadittu kouluterveydenhuollon toimintasuunnitelma ja lukiota varten opiskeluterveydenhuollon toimintasuunnitelma.

Kiimingin koulu- ja opiskeluterveydenhuollon *toimintasuunnitelman tavoitteena* on taata yhdenmukaiset toimintamenetelmät koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä toimia työkaluna koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintaa arvioitaessa. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon *toimintasuunnitelma on tarkoitettu* myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta vastaavalle johdolle ja kunnan päättäjille, jotka ohjeistavat palveluja ja osoittavat voimavarat toiminnalle. *Toimintasuunnitelman pohjana* on käytetty sosiaali- ja terveysministeriön ja Suomen kuntaliiton laatimaa Kouluterveydenhuollon laatusuositusta, Terveys 2015 kansan-terveysohjelmaa ja sosiaali- ja terveysministeriön strategisia toimenpidelinjauksia, sekä Kiimingin kunnan lapsi- ja nuorisopoliittista strategiaa.

Kansanterveyslaki ja -asetus asettavat kunnille terveystieteisiin liittyviä velvoitteita. *Lain mukaan* kunnan tulee ylläpitää koulu- ja /tai opiskeluterveydenhuoltoa johon kuuluu peruskoulun ja lukion terveydellisten olojen valvonta ja oppilaiden terveydenhoito ja terveystieteiden sekä tarpeelliset erikoistutkimukset. Niitä ovat erikoislääkärin tekemä näön- tai kuulontutkimus ja hänen määräämänsä laboratorio-, röntgen- ja muut tutkimukset, psykiatrian tutkimus ja psykologin tutkimus. Kunnan tulee ylläpitää muiden kuin edellisessä kohdassa tarkoitettujen oppilaitosten opiskelijoille opiskeluterveydenhuoltoa, johon kuuluu oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta, opiskelijan terveydenhoito ja sairaanhoito sekä hammashuolto.

Oulun seudulla on tavoitteena vuosien 2006-2010 aikana kehittää uudet seudulliset palvelurakenteet ja -prosessit kaikkiin sosiaali- ja terveystieteisiin: päivähoitoon, terveydenhuoltoon, vanhustyöhön ja laitoshoidon sekä sosiaalityöhön ja erityispalveluihin. Oulun seudun palvelustrategia 2013:n toteuttamissuunnitelmassa on nimetty yhdeksi kärkihankkeeksi seudullisten sosiaali- ja terveystieteiden kehittämishanke. Sosiaali- ja terveystieteiden kehittämishankkeessa yhteiseksi viitekehikseksi on valittu **tilaaja-tuottajamalli** seudullisena toimintatapana, ja tämän mukaisesti hanketta kutsutaan nimellä **TITUS**.

Tukea TITUS-hankkeessa tehtävälle kehittämistyölle antaa valtioneuvoston päätöksellä vuonna 2005 käynnistetty valtakunnallinen kunta- ja palvelurakenteen uudistushanke, PARAS.

Tähän liittyy keskeisenä osana *palveluiden tuotteistaminen* mm. terveydenhuollossa. Kiimingin kunnassa terveydenhuollon palvelukokonaisuus on jaettu viiteen ryhmään: avoterveydenhuolto, fysioterapia, hammashuolto, mielenterveyspalvelut ja terveystieteiden neuvonta. Terveystieteiden neuvontaan kuuluvat kouluterveydenhuolto, lastenneuvola- ja äitiysneuvolatoiminta. Terveydenhuollon palveluita tuotteistetaan vuoden 2007 aikana ja tilaaja-tuottajamalliin (TITUS) on tarkoitus mennä vuoden 2008 alusta.

2 TOIMINTASUUNNITELMAN PERUSTA

2.1 KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TAVOITTEET

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveydenedistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä oppilaiden, vanhempien, opettajien ja muun oppilashuoltohenkilöstön kanssa.

Tavoitteena on turvata jokaiselle kiiminkiläiselle lapselle ja nuorelle yhtäläiset oikeudet saada hyvin toimivat kouluterveydenhuollon palvelut suun terveydenhuolto mukaan lukien.

Opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on ylläpitää ja parantaa opiskelijoiden hyvinvointia edistämällä opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, edistämällä opiskelijoiden terveyttä ja opiskelukykyä sekä järjestämällä terveyden- ja sairaanhoitopalveluja opiskelijoille. Lisäksi opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on omalta osaltaan koko opiskeluyhteisön hyvinvoinnin varmistaminen. (Opiskeluterveydenhuollon opas, STM, 2006:12, s.25)

Kiimingin kunnan kouluterveydenhuollossa pyritään noudattamaan valtakunnallisia Stakesin sosiaali- ja terveysministeriön pyynnöstä vuonna 2002 laatimia ohjeita kouluterveydenhuollon järjestämisestä. Kouluterveydenhuollon laatusuositukset perustuvat kyseisenä vuonna valmistuneeseen Kouluterveydenhuollon oppaaseen (Kouluterveydenhuolto 2002, Opas kouluterveydenhuollolle, peruskouluille ja kunnille. Stakes, Oppaita 51). Laatusuositukseen on valittu oppaasta keskeisimmät tavoitteet (kohta 4).

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut vuonna 2006 oppaan Opiskeluterveydenhuoltoon, (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:12) joka toimii kunnassa järjestettävän opiskeluterveydenhuollon toiminnan ohjeistuksena.

2.2 KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON ARVOT JA TOIMINNAN PERIAATTEET

Sosiaali- ja terveyslautakunta on määritellyt palvelutuotannolle arvot: ihmisyyys, oikeudenmukaisuus, vastuullisuus ja itsemääräämisoikeus.

Terveyskeskuksen henkilöstö on määritellyt arvoiksi: vastuullisuus, oikeudenmukaisuus ja asiantuntijuus.

Terveydenhoidon toimintayksikön **terveydenhoitajat** ovat määrittäneet toimintansa tavoitteet ja periaatteet: Tavoitteenamme on tukea asiakkaitamme heidän terveytensä ja hyvinvointinsa edistämässä ja ylläpitämisessä. Keskeisiä terveydenhoidon yksikön toimintaa ohjaavia periaatteita ovat: asiakaslähtöisyys, ammattitaito ja asiantuntijuus, oikeudenmukaisuus, tasavertaisuus, kunnioittaminen, inhimillisyys, kiireettömyys asiakastilanteissa, hoidon jatkuvuus ja tavoitettavuus. Hoitotyömme terveyskäsitteenä on holistinen (kokonaisvaltainen) terveyskäsitte.

3 KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TEHTÄVÄT JA TOTEUTTAMINEN

3.1 LAINSÄÄDÄNTÖ

Kansanterveyslaki ja -asetus asettavat kunnille terveystalvaeluihin liittyviä velvotteita. Lain mukaan kunnan tulee ylläpitää koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa johon kuuluu peruskoulun ja lukion terveydellisten olojen valvonta ja oppilaiden terveydenhoito ja terveystasvatus sekä tarpeelliset erikoistutkimukset. Niitä ovat erikoislääkärin tekemä näön- tai kuulontutkimus ja hänen määräämänsä laboratorio-, röntgen- ja muut tutkimukset, psykiatrin tutkimus ja psykologin tutkimus. Kunnan tulee ylläpitää muiden kuin edellisessä kohdassa tarkoitettujen oppilaitosten opiskelijoille opiskeluterveyden-huoltoa, johon kuuluu oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta, opiskelijan terveydenhoito ja sairaanhoito sekä hammashuolto.

3.2 TEHTÄVÄT JA TOTEUTTAMINEN

Kouluterveydenhuollon tehtävät jaetaan yhteensä neljään osa-alueeseen:

1. Oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin kokonaisvaltainen seuraaminen, arvioiminen ja tukeminen.
2. Osallistuminen erityisissä vaikeuksissa olevien oppilaiden tukemiseen yhteistyössä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstön kanssa.
3. Osallistuminen koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.
4. Koulun työolojen ja koulutyön terveellisyysden ja turvallisuuden valvonta ja edistäminen.

Toiminnassa keskeistä on ongelmien mahdollisimman varhainen toteaminen ja oppilaan viipymätön auttaminen, jatkotutkimusten ja hoidon järjestäminen sekä hoidon ja kuntoutuksen koordinointi. Moniammatillinen yhteistyö, varhaisen puuttumisen periaate sekä perheiden ja kotien kanssa tehtävä yhteistyö ovat tänä päivänä kouluterveydenhuollon keskeisiä työmuotoja. Asioita tarkastellaan lasten hyvinvoinnin, koulunkäynnin ja kansanterveyden näkökulmasta.

Määräaikaiset koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset ja seulontatutkimukset ovat kouluterveydenhuoltotyön runko. Niiden avulla voidaan arvioida monipuolisesti oppilaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveydentilaa ja löytää terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät sekä mahdolliset sairaudet. Vanhempien toivotaan osallistuvan oppilaiden terveystarkastuksiin. Terveyden edistämistyössä korostetaan yksilöllisyyttä ja perhekeskeisyyttä sekä pyritään herättämään oppilaan kiinnostusta omaan terveyteensä ja terveyttä edistäviin valintoihin sekä tukemaan terveen itsetunnon kehitystä yhteistyössä perheen ja koko kouluyhteisön kanssa.

Keskeisiä tehtäväalueita ovat terveystarkastusten lisäksi tartuntatautien ehkäisytyö, perusrokotuksista huolehtiminen sekä sairauksien ensiapu ja tapaturmien hoito silloin kun terveydenhoitaja on koululla. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden huomiointi, oppilashuoltotyö, oppilaskohtaiset neuvottelut, koulun työolojen valvonta sekä täydennyskoulutuksiin osallistuminen ovat tärkeä osa työtä.

Opiskeluterveydenhuollon tehtäviä ovat:

1. Opiskeluterveydenhuolto edistää opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta toiminnoilla, jotka kohdistuvat oppilaitoksen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen ympäristöön.
2. Opiskeluterveydenhuolto edistää opiskelijoiden terveyttä ja opiskelukykyä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden alueella lisäämällä opiskelijan elämänhallinnan valmiuksia ja taitoja.
3. Opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on järjestää terveyden- ja sairaanhoitopalveluita.

Opiskeluterveydenhuollon sisällön ja toimintatapojen eroja ja erityispiirteitä verrattuna terveyskeskusten muuhun kansanterveystyöhön ovat seuraavat:

- Opiskeluterveydenhuollon henkilöstö on perehtynyt erityisesti opiskelevien nuorten ja nuorten aikuisten kehitysvaiheeseen, terveysongelmiin ja opiskelukykyyn vaikuttaviin tekijöihin,
- Opiskeluterveydenhuollossa kiinnitetään erityisesti huomiota opiskelukykyyn vaikuttaviin tekijöihin, kuten opiskelijan omiin voimavaroihin, terveyteen, opiskelutaitoihin sekä oppimisympäristöön ja –yhteisöön,
- Toisin kuin kouluterveydenhuolto, opiskeluterveydenhuolto on täysi-ikäisten opiskelijoiden osalta pääsääntöisesti tekemisissä opiskelijoiden itsensä kanssa huoltajien roolin jäädessä vähäiseksi. (Opiskeluterveydenhuollon opas, STM, 2006:12, s.25).

Lasten ja nuorten hyvinvointi on huomioitu myös **Terveys 2015 kansanterveysohjelmassa. Tavoitteet vuodelle 2015 ovat:**

1. Lasten hyvinvointi lisääntyy, terveydentila paranee ja turvattuuteen liittyvät oireet ja sairaudet vähenevät merkittävästi.
2. Nuorten tupakointi vähenee siten, että 16–18-vuotiaista alle 15 % tupakoi; nuorten alkoholin ja huumeiden käyttöön liittyvät terveysongelmat kyetään hoitamaan asiantuntevasti eivätkä ne ole yleisempiä kuin 1990-luvun alussa.
3. Nuorten aikuisten miesten tapaturmainen ja väkivaltainen kuolleisuus alenee kolmanneksella 1990-luvun lopun tasosta.
4. Työikäisten työ- ja toimintakyky ja työelämän olosuhteet kehittyvät siten, että ne osaltaan mahdollistavat työelämässä jaksamisen pidempään ja työstä luopumisen noin kolme vuotta vuoden 2000 tasoa myöhemmin.
5. Yli 75-vuotiaiden keskimääräisen toimintakyvyn paraneminen jatkuu samansuuntaisena kuin viimeisten 20 vuoden ajan.
6. Suomalainen voi odottaa elävänsä terveenä keskimäärin kaksi vuotta kauemmin kuin vuonna 2000.
7. Suomalaisten tyytyväisyys terveystalvelujen saatavuuteen ja toimivuuteen sekä koettu oma terveydentila ja kokemukset ympäristön vaikutuksesta omaan terveyteen säilyvät vähintään nykyisellä tasolla.

8. Tavoitteisiin pyritään myös siten, että eriarvoisuus vähenee ja heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien hyvinvointi ja suhteellinen asema paranevat. Tällöin tavoitteena on sukupuolten, eri koulutusryhmien ja ammattiryhmien välisten kuolleisuuserojen pienentyminen viidenneksellä.

Kouluterveydenhuollon toiminnassa huomioidaan yllä olevat tavoitteet.

3.3 TITUS-HANKE; KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TUOTTEISTAMINEN

Tähän saakka sosiaali- ja terveyspalvelut on järjestetty Oulun seudun kunnissa pääsääntöisesti kuntien omana toimintana. Etenkin pienimmät kunnat ovat osin ostaneet palveluita Oulun kaupungilta, naapurikunnilta tai Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriltä.

Kuntien ajankohtaisia kysymyksiä on määräajoin pohdittu HYVE-tiimissä, joka muodostuu Oulun seudun kuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden johtajista ja johtavista lääkäreistä. Vuonna 2003 seutuhallitus on asettanut HYVE-tiimin Oulun seudun sosiaali- ja terveyspalveluiden johtoryhmäksi.

Oulun seudun palvelustrategia 2013:n toteuttamissuunnitelmassa on nimetty yhdeksi kärkihankkeeksi seudullisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämishanke. Sen mukaisesti HYVE-tiimi päätyi ratkaisuun, jonka mukaan seudun kunnille kehitetään uusi seudullinen sosiaali- ja terveyspalvelujen toimintamalli. Erilliset hankkeet liitetään tähän sosiaali- ja terveystoimen seudullisen kokonaisuuden kehittämishankkeeseen. Näin seudulla olevat henkilöstö- ja taloudelliset resurssit kohdistetaan tehokkaasti koko sosiaali- ja terveystoimeen koskevaan kehittämistyöhön.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämishankkeessa yhteiseksi viitekehykseksi on valittu **tilaaja-tuottajamalli** seudullisena toimintatapana, ja tämän mukaisesti hanketta kutsutaan nimellä **TITUS**. Tavoitteena on vuosien 2006-2010 aikana kehittää uudet seudulliset palvelurakenteet ja –prosessit kaikkiin sosiaali- ja terveyspalveluihin: päivähoidon, terveydenhuollon, vanhustyöhön ja laitoshoidon sekä sosiaalityöhön ja erityispalveluihin.

Tukea TITUS-hankkeessa tehtävälle kehittämistyölle antaa valtioneuvoston päätöksellä vuonna 2005 käynnistetty valtakunnallinen kunta- ja palvelurakenteen uudistushanke, PARAS.

Hankkeen tuloksena on muutoksen hallinta Oulun seudun sosiaali- ja terveyspalveluiden muutosprosessissa. Hankkeen päätyttyä päivähoidossa, terveydenhuollossa, vanhustyössä ja laitoshoidossa sekä sosiaalityössä ja erityispalveluissa on käytössä toimivat seudulliset tilaaja-tuottajamalliin perustuvat palvelurakenteet ja tehokkaat palveluprosessit, joissa henkilöstö ja lähiesimiehet hallitsevat uudet työprosessit ja ovat osallisia seudullisessa työyhteisössä. (Paasovaara, Päättalo: TITUS-muutoksen tuki – hanke 2006-2010; Oulun seudun sosiaali- ja terveyspalveluiden TITUS-hankkeen muutosprosessi. Hankesuunnitelma.).

Tähän liittyy keskeisenä osana *palveluiden tuotteistaminen* mm. terveydenhuollossa. Kiimingin kunnassa terveydenhuollon palvelukokonaisuus on jaettu viiteen ryhmään: avoterveydenhuolto, fysioterapia, hammashuolto, mielenterveyspalvelut ja terveysneuvonta. Terveysneuvontaan kuuluvat kouluterveydenhuolto, lastenneuvola- ja

äitiysneuvolatoiminta. Terveysthuollon palveluita on näillä sektoreilla tuoteistettu vuoden 2007 aikana.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon yhdeksän tuotetta:

1. Asiantuntijatehtävät terveystneuvonnassa, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto
2. Laaja-alainen käynti terveystneuvonnassa, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto
3. Lääkäriä avustava suorite kouluterveydenhuollossa
4. Puhelinneuvonta koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa
5. Seurantakäynti terveydenhoitajalla koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa
6. Suppea käynti terveydenhoitajalla
7. Terveysthoitajan päivystystvastaanotto koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa
8. Terveysthoitajan suorittama kutsuntatarkastus, avustava suorite
9. Vaativa vastaanottokäynti terveystneuvonnassa

3.4 HENKILÖSTÖ

Kiimingin kunnan peruskouluissa ja lukiossa on oppilaita yhteensä 2277. Peruskouluissa oppilaita on 2029 oppilasta ja lukiossa 248 oppilasta (tilanne 10/07). Kouluterveydenhuollon laatusuosituksen mukaan terveydenhoitajalla tulisi olla 600 oppilasta/kouluterveydenhoitaja. Kouluterveydenhoitajan toimiessa useammassa koulussa, oppilaita tulee olla tätä vähemmän. Kiimingin kouluterveydenhuollossa työskentelee kokopäiväisiksi työpanoksiksi muutettuna 3,1 terveydenhoitajaa. Tämä tarkoittaa 734,5 oppilasta/ terveydenhoitaja.

Todellisuudessa jakauma / th on seuraavanlainen:

Jäälän koulu 1.lk-4.lk 338 oppilasta /th sekä lastenneuvolassa 2pv viikossa. EHA-oppilaat sisältyvät kokonaisoppilasmäärään.

Kiiminkijoenkoulu 1.lk-5.lk oppilasta 426 oppilasta/th. Hannuksen koulun oppilaat ovat koulun remontin vuoksi Kiiminkijoen koululla

Alakylän koulu 1.lk-5.lk 123, **Huttukylän koulu** 1.lk-6.lk 67 oppilasta ja **Ylikylän koulu** 1.lk-6.lk 83 oppilasta/th,

Tirinkylän koulu 1.lk-6.lk 81 oppilasta

Jokirannan koulu 6.lk-9.lk 459 oppilasta, **Jaaranharjun erityiskoulu** 1.lk-9.lk 45 oppilasta ja

Lukio 248 opiskelijaa

Laivakankaan koulu, 5.lk-9.lk 407 oppilasta

Sosiaali- ja terveystministeriön oppaan 2004:8 mukaan kouluterveydenhuollon lääkäriellä tulisi olla 1 työpäivä 500 oppilasta kohti viikossa tai kokopäiväistä lääkäriä kohti korkeintaan 2100 koululaista. Tämän suosituksen mukaan Kiimingin kouluterveydenhuollossa tulisi olla lääkäri vähintään neljänä työpäivänä viikossa. Tällä hetkellä Kiimingin kouluterveydenhuollossa on käytettävissä lääkärin työaikaa keskimäärin 1,5 pv/viikko.

3.5 OPPILAS- JA OPISKELUHUOLTO

Oppilashuolto ja opiskeluhuolto määritellään perusopetuslaissa, lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa samalla tavalla. Sillä tarkoitetaan oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä

sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä, ylläpitämistä ja niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Se on myös oppimisvaikeuksia sekä terveydellisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia ehkäisevää ja korjaavaa toimintaa. Hyvän oppilas- ja opiskeluhoitotyön toteutuminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä. Sitä toteuttavat koulussa rehtorit, opettajat, kouluterveydenhuollon työntekijät, koulupsykologit, koulun sosiaalityöntekijät sekä oppilaan oppimista, hyvinvointia ja kuntoutusta edistävät erityistyöntekijät (Stakes oppaita 51, OPM 2002, 18), (Opiskeluhoitotyön opas, STM, 2006:12, s.25).

Oppilas- ja opiskeluhoitotyön tärkeimmiksi toiminnoksi määritellään mm. kouluterveydenhuolto (myös suun terveydenhoito), koulupsykologin ja koulukuraattorin palvelut, kouluruokailu ja -kuljetukset.

Kiimingin kunnan oppilashuollon arvoperusta rakentuu erilaisuuden kunnioittamiselle ja jokaisen yksilön tasa-arvoiselle kohtelulle. **Oppilas- ja opiskeluhoitotyön tavoitteena** on edistää välittämisen ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria sekä koulun sisäisessä vuorovaikutuksessa että vuorovaikutuksessa koteihin ja muihin yhteis-työtahoihin. Oppilashuollolla edistetään oppilaiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja viihtyvyyttä. Pyrkimyksenä on varmistaa kaikille tasavertainen oppimisen mahdollisuus sekä turvata oppilaiden yhdenvertaisuus saada tarvitsemiaan oppilas-huollollisia palveluja ja tukimuotoja. Oppilashuoltotyö on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää ja varhainen puuttuminen, tukitoimien järjestäminen sekä toteutumisen seuranta ovat keskeisiä oppilashuollon tehtäviä. Kiimingin kunnan oppilashuollon toimijat ja yhteistyötahot esitellään **kaaviossa 1**. Kunnan opetussuunnitelman mukaan jokaisessa koulussa tulee olla oppilashuoltotyöryhmä joka kokoontuu säännöllisesti. Koulujen opetussuunnitelmassa määritellään oppilashuoltotyöryhmän kokoonpano, toiminta ja tavoitteet.

Alakoulujen Oppilashuoltotyöryhmässä ovat mukana rehtori, opettaja, erityisopettajat, koulukuraattori, psykologi, kouluterveydenhoitaja ja tarvittaessa koululääkäri sekä muita asiantuntijoita. **Kiiminkijoen koululla** ja **Jäälän koululla** oppilashuoltotyöryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa. **Alakylän, Tirinkylän, Huttukylän, Ylikylän** oppilashuoltotyöryhmät kokoontuvat pääsääntöisesti kerran syys- ja kevät lukukauden aikana, tarvittaessa useammin.

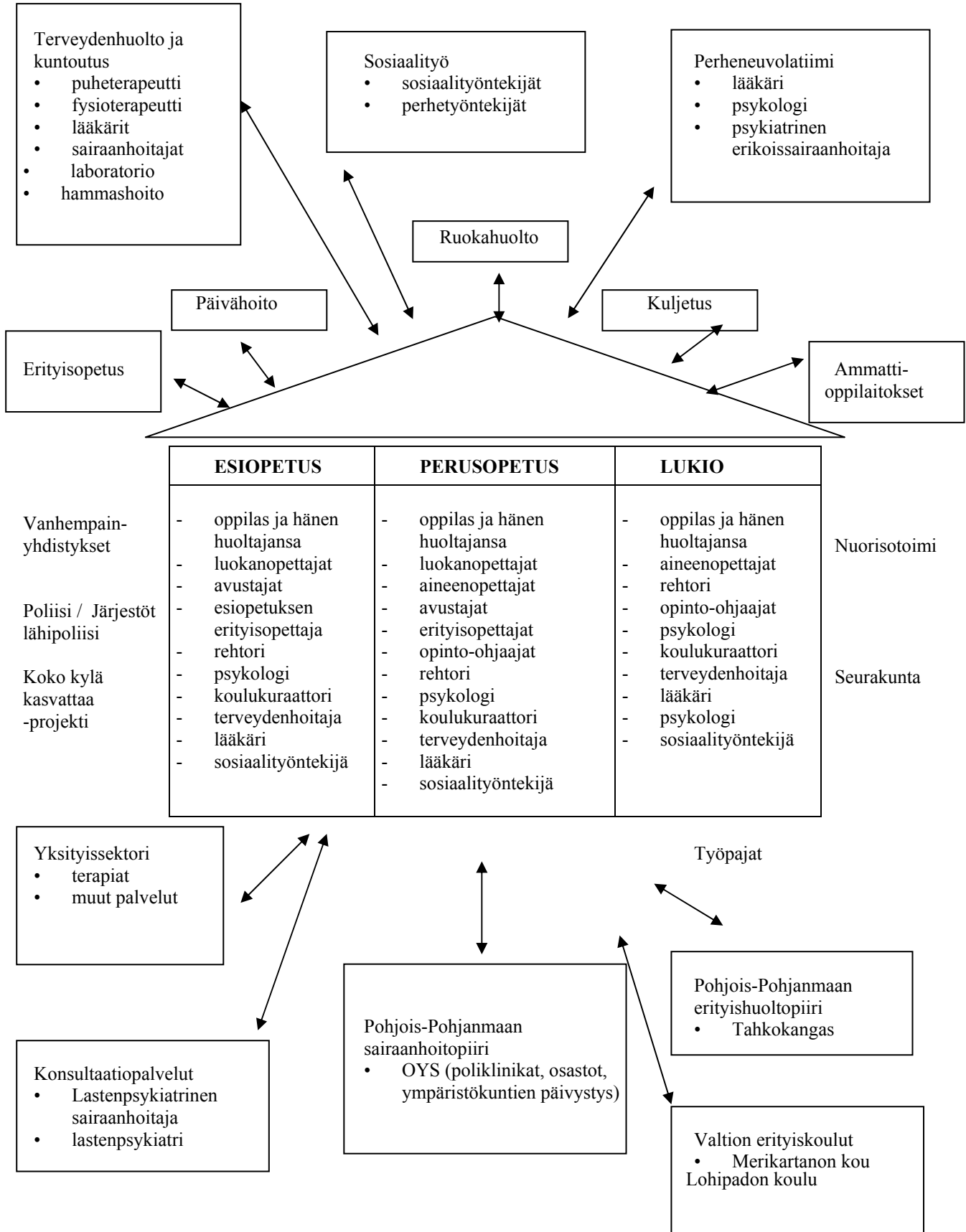
Yläkoulujen, Jokirannan koulu ja Laivakankaan koulu oppilashuoltotyöryhmät kokoontuvat kerran viikossa. Mukana ovat rehtori, erityisopettajat, opinto-ohjaajat, koulukuraattori (joka toinen viikko vaihdellen koulujen välillä) ja terveydenhoitaja. Laajempi oppilashuoltotyöryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa, jolloin mukana ovat myös edellä mainittujen lisäksi koululääkäri ja koulupsykologi.

Lukion opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu 3-4 kertaa lukuvuodessa. Mukana ovat rehtori, opinto-ohjaaja, psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja ja tarvittaessa opettaja ja muita asiantuntijoita.

Jaaranharjun erityiskoulussa oppilashuoltotyöryhmä kokoontuu tarvittaessa. Oppilashuoltotyöryhmään kuuluvat rehtori, tarvittavat opettajat, kouluterveydenhoitaja, lääkäri, koulupsykologi ja koulukuraattori.

kaavio 1.

KIIMINGIN KUNNAN OPPILASHUOLTO JA SEN YHTEISTYÖTAHOT

4 KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TOIMINTA-SUUNNITELMA VALTAKUNNALLISTEN KOULUTERVEYDENHUOLLON LAATUSUOSITUKSEN MUKAISESTI (STM 2004:8)

Koska opiskeluterveydenhuollolle ei ole laadittu erikseen valtakunnallisia laatusuosituksia, huomioidaan opiskeluterveydenhuolto kouluterveydenhuoltoon koskevilla laatusuosituksilla.

Kiimingin kunnan koulu- ja opiskeluhuollon tavoitteena lukuvuonna 2007-2008 on toimia valtakunnallisten laatusuositusten mukaisesti (STM opas 2004:8) sekä huomioida kunnan lapsi- ja nuorisopoliittinen strategia.

4.1 Kouluterveydenhuolto on koululaisten ja perheiden helposti saatavilla olevaa suunnitelmallista palvelua, jota seurataan ja arvioidaan säännöllisesti

4.1.1. Suositus: Kuntaan laaditaan kaikki koulut kattava *kouluterveydenhuollon toimintasuunnitelma* joka käsitellään sosiaali- ja terveys- ja sivistyslautakunnassa ja hyväksytään kunnan johtosäännön mukaisesti.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintasuunnitelma lv 2007-2008 tehdään 11/07 mennessä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimijoiden yhteistyönä oppilashuollon ja koko koulutoimen tarpeet huomioiden. Sosiaali- ja terveys- sekä sivistyslautakuntien esittelevät virkamiehet esittelevät toimintasuunnitelman lautakunnille. Kouluterveydenhoitajat ja koululääkäri seuraavat suunnitelman toteutumista ja arvioivat sitä kunnassa sovitulla tavalla.

4.1.2. Suositus: Kouluterveydenhuollon toiminnasta tuotetaan *vuosikertomus*, joka liitetään osaksi koulutoimen ja sosiaali- ja terveystoimen arviointia ja käsitellään myös osana koulun hyvinvointiarviointia.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon vuosikertomus lukuvuodelta 2006-2007 tehtiin syyskuun 2007 aikana ja toimitettiin sosiaali- ja terveyslautakunnalle tiedoksi antona. Vuosikertomus on osa koulutoimen ja sosiaali- ja terveystoimen arviointia ja se käsitellään myös osana koulun hyvinvointiarviointia. Lokakuussa -07 saatiin tulokset Stakesin teettämästä Kouluterveyskyselystä, johon Kiimingin kunnan peruskoulun 8. ja 9.luokkien oppilaat sekä lukion 2.lk oppilaat osallistuivat keväällä 2007. Tulokset ja niistä tehdyt johtopäätökset toimenpide-ehdotuksineen liitetään osaksi koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintakertomusta.

4.1.3. Suositus: Koululainen saa tarvitsemansa kouluterveydenhuollon palvelun tarpeeseen nähden tarkoituksenmukaisessa ajassa.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut ovat käytettävissä koulupäivän aikana mukaan lukien suun terveydenhuolto. Kouluterveydenhoitaja on tavoitettavissa joko koululta tai puhelimitse. Jokaisella kunnan kouluterveydenhoitajalla on useampi toimipaikka (kts. kohta 3.4), joten yhdelläkään kouluterveydenhoitajalla ei ole mahdollisuutta olla vain yhdellä koululla. Koulupäivän aikana oppilas, opiskelija, vanhempi tai opettaja voivat kiireellisissä asioissa olla yhteydessä kouluterveydenhoitajaan myös ilman ajanvarausta. Kiireettömissä päivystysluontoisissa tapauksissa kouluterveydenhoitaja päivystää päivittäin klo 10-11. Osalla kouluterveydenhoitajista kyseinen ajankohta on myös puhelintunti, jolloin heidät tavoittaa puhelimitse parhaiten. Laivakankaan,

Jokirannan koulun, Jaaranharjun erityiskoulun ja lukion terveydenhoitajien puhelintunti on klo 11.30-12.30. Koululääkäri on terveydenhoitajan konsultoitavissa koulupäivien aikana.

4.1.4. Suositus: Koulussa on jatkuvan palautteen antamisen mahdollisuus. Valitukset kirjataan, käsitellään ja vastaukset annetaan kohtuullisessa ajassa.

Menetelmä: Koululaisella, opiskelijalla ja huoltajalla on mahdollisuus jatkuvan palautteen antamiseen kouluterveydenhuollon palveluista henkilökohtaisesti.

4.2 Kouluterveydenhuolto toteutetaan olennaisena osana oppilashuoltoa

4.2.1. Suositus: Oppilashuollon sekä koululaisen ja perheen keskinäinen yhteistyö on koettu hyväksi. Koululaisen ja huoltajien kokemuksia kootaan mm. ”Oppilas kouluyhteisössä” – lomakkeen, kyselyjen ja haastattelujen avulla terveystietojärjestelmään.

Menetelmä: Kiimingin kouluterveydenhuoltoon on laadittu kesän –06 aikana yhtenäiset kysymys- ja haastattelukaavakkeet (liite 1.), joiden avulla saadaan vastauksia koululaisten terveydestä ja hyvinvoinnista koululaisen ja huoltajien näkökulmasta. Lukion opiskelijoille on omat kysymyskaavakkeensa.

4.2.2. Suositus: Kouluterveydenhuollon henkilöstö osallistuu opetussuunnitelman laatimiseen kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon osalta.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon edustajat ovat tarvittaessa mukana Kiimingin kunnan yhtenäisen opetussuunnitelman laatimisessa, seurannassa ja arvioinnissa.

4.2.3. Suositus: Kouluterveydenhoitaja ja lääkäri osallistuvat oppilashuoltoryhmän kokouksiin.

Menetelmä: Kouluterveydenhuoltohenkilöstö osallistuu säännöllisesti oppilashuoltoryhmän kokouksiin ja tarvittaessa muihin oppilashuollollisiin tapaamisiin.(ks. kohta 3.5.). Lukiolla terveydenhoitaja osallistuu opiskelijahuollon kokouksiin ja lääkäri tarvittaessa.

4.2.4. Suositus: Oppilashuoltoryhmän toimijat voivat toimia tarvittaessa yhteistyössä muiden hyvinvointisektoreiden kanssa lapsen ja kodin kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi.

Menetelmä: Kouluterveydenhuoltohenkilöstö osallistuu oppilas- ja opiskelijahuollollisiin tapaamisiin. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa esim. sairaalakuolon, sosiaalitoimen ja päivähoiton kanssa.

4.3 Kouluterveydenhuollon palveluista tiedotetaan säännöllisesti koululaisille ja huoltajille sekä kouluille

4.3.1. Suositus: Kouluterveydenhuollon palveluista on tiedotettu kirjallisesti.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluista tiedotetaan vuosittain koulun syystiedotteissa ja koulujen omilla sekä kunnan nettisivuilla www.kiiminki.fi. Lisäksi kouluterveydenhoitajien toimesta on laadittu Kiimingin kouluterveydenhuolto-esite (liite 2.), joka tullaan jakamaan jokaisen koululaisen kotiin (1 esite/perhe). Esite on helposti päivitettävässä muodossa. Jokirannan koululla

kouluterveydenhuollon palveluista on ilmoitettu myös koulun Wilma-tietokantaohjelman avulla.

4.3.2. Suositus: Kerätään tietoa koululaisten ja huoltajien kokemuksia tiedon helposta saatavuudesta ja tiedotuskanavien käytöstä.

Menetelmät: Kokemusten selvittämiseksi pyritään tekemään asiakastyytyväisyyskysely. Tiedottaminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja kodin välillä tapahtuu pääsääntöisesti puhelimitse, kirjeellä tai sähköpostin avulla. Jokirannan koululla yhteistyötä helpottaa myös käytössä oleva koulun sisäinen tietokantaohjelma Wilma.

4.3.3. Suositus: Asiakkaat ovat saaneet tiedon muutoksista.

Menetelmät: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon muutoksista ilmoitetaan puhelinkeskukseen, puhelinvastaajan, sähköpostin ja kirjallisten tiedotteiden avulla. Lukiolla on käytössä info-televisio.

4.4 Toimiva kouluterveydenhuolto edellyttää riittävää, pätevää ja pysyvää henkilöstöä

4.4.1. Suositus: Henkilöstö on osallistunut täydennyskoulutukseen koulutussuosituksen mukaisesti

Menetelmät: Esimiesjohdon tasolta tulee reaaliaikaista informaatiota koulutustarjonnasta. Henkilöstö on aktiivinen selvittämään täydennyskoulutusmahdollisuuksia ja pyrkii pitämään yllä ajan tasalla olevaa ammatillista osaamista. Henkilöstö osallistuu koulutuksiin mahdollisuuksien mukaan.

4.4.2. Suositus: Henkilöstön määrä suhteessa oppilaiden määrään on suositusten mukainen.

Menetelmä: Kiimingin kunnan koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstöresurssit on selvitetty toimintasuunnitelman kohdassa 3.4. Henkilöstön määrä suhteessa oppilaiden määrään ei ole STM:n suositusten mukainen. Annetaan informaatiota kunnan esimiehille ja luottamusmiehille koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tilanteesta koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintakertomuksen avulla.

4.4.3. Suositus: Henkilöstön osaaminen suhteessa omaan perustehtävään on hyvää tasoa (rekrytointi, kehityskeskustelut)

Menetelmät: Pysyvä ja pätevä henkilöstö edistää osaltaan koko koulu- ja opiskeluyhteisön sosiaalista ja kulttuurista hyvinvointia sekä luo suotuisan ja turvallisen oppimisympäristön.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon asiantuntijoilla ja toimijoilla on terveyden edistämisen tieto ja taito, hyvä kliininen ammattitaito sekä perehtyneisyyttä koulu- ja opiskeluyhteisöön ja koulun toimintaan sekä erityistukea tarvitsevien koululaisten ja opiskelijoiden opetusjärjestelyihin. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö osallistuu säännöllisesti ammatilliseen täydennyskoulutukseen klinisen työn ja terveyden edistämisen osaamisen ylläpitämiseksi voimassa olevien säädösten mukaisesti. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö pyrkii käymään vuosittain esimiehen kanssa läpi kehityskeskustelun.

4.4.4. Suositus: Työnohjaus on toteutunut tarpeen mukaisesti

Menetelmät: Työnohjaus on suunnitelmallista ja jatkuvaa. Koska kouluterveyshoitajan työ on yksinäistä, erillään kollegoista olevaa, ja siten myös suuren vastuun omaavaa toimintaa, on työnohjauksella suuri merkitys kouluterveydenhoitajan työssä kehittymisen ja jaksamisen kannalta.

4.4.5. Suositus: Kouluterveydenhuollosta tehtyjen aloitteiden määrä liittyen koululaisten ja kouluyhteisön terveyteen

Menetelmät: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö toimii aktiivisesti koululaisten, opiskelijoiden ja koulu- sekä opiskeluyhteisöön liittyvissä aloitteissa.

4.4.6. Suositus: Kouluterveydenhuollon työmenetelmien monipuolisuus

Menetelmät: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa käytetään monipuolisia työmenetelmiä koululaisen ja opiskelijan tarpeen mukaisesti. Tarvittaessa tehdään kotikäyntejä.

4.4.7. Suositus: Läheteiden taso jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjattaessa (lähettämisen peruste, ajoittuminen, kohdentuminen) on tarkoituksenmukainen.

Menetelmät: Kouluterveydenhuollon käytettävissä on lastentautien erikoislääkäri. Erikoissairaanhoidon tehtävät läheteet saadaan minimoitua. Suositeltavaa on, että koulu- ja opiskeluterveyshuollossa on vakituinen koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon perehtynyt ja asiantunteva terveyskeskuslääkäri.

4.5 Kouluterveydenhuollon käytössä on asianmukaiset toimitilat ja välineet

4.5.1. Suositus: Kouluterveydenhuollon tilojen sijainti on toteutunut suositusten mukaisesti. Suositusten mukaan koululaisella ja huoltajalla on mahdollisuus tulla esteettömästi kouluterveydenhuollon tiloihin.

Menetelmät: Esteettömyys Kiimingin kouluissa toteutuu Laivakankaan, lukion, Jäälin ja Huttukylän koulujen osalta, muissa kouluterveydenhuollon tiloissa tämä ei ole turvattu, sillä tiloihin johtavat portaat ja tarvittavia pyörätuoliluiskia tai hissiä ei ole käytettävissä. Myöskään intymiteetti- ja tietosuojaa ei kaikissa kouluissa ole mahdollinen tapaamisen aikana.

4.5.2. Suositus: Kouluterveydentilat mahdollistavat huoltajien tapaamiset ja yhteiset neuvottelut. Suositusten mukaisesti toimitilat tulee olla tarkoituksenmukaiset ja ne tulee mahdollistaa sekä huoltajien tapaamiset että ryhmätyöskentelyn. Pienillä kouluilla tulee kiinnittää huomiota yhteiskäyttötilojen tarkoituksenmukaisuuteen ja suunnitelmalliseen käyttöön.

Menetelmät: Kiimingin kunnassa kouluterveydenhuollon vastaanotot toteutuvat suositusten mukaisesti koulun tiloissa. Toimitilojen tarkoituksenmukaisuus toteuttaa terveystarkastuksia oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa toteutuu Kiimingin kunnassa isojen koulujen osalta (Laivakankaan koulu, Jokirannan koulu, Kiiminkijoen koulu, lukio, Jäälin koulu ja Alakylän koulu), joissa asianmukaiset toimitilat. Ns. pikkukoulujen osalta tilanne on vaihteleva ja ajoittain tilanteeseen epäsopeva. Huttukylän ja Ylikylän kouluilla terveydenhoitaja työskentelee liikuntasalin pukuhuoneessa ja Tirinkylän koulussa kouluterveydenhoitajan työskentelytilat ovat erityisen puutteelliset, koska hän työskentelee vanhassa saunan pukuhuoneessa.

Asiakirjojen arkistointi toteutuu suositusten mukaisesti. Terveydenhoitajan ja koululääkärin samanaikainen työskentely toteutuu Laivakankaan koulun, Jokirannan koulun ja Jäälin kouluterveydenhuollon tiloissa. Tilojen ja varustusten osalta pyritään luomaan edellytykset toteuttaa tarvittavat tutkimukset ja toimenpiteet laadukkaasti ja turvallisesti Kiimingin kunnan kouluterveydenhuollon toimitiloissa. Laadukkuus kärsii osassa pikkukouluja tilanahtauden ja tilojen epäsopivuuden vuoksi.

4.5.3. Suositus: Yhteydet tietoverkkoihin toimivat

Menetelmät: Kiimingin kunnan koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on kouluilta tietoverkko- yhteydet terveyskeskukseen ja koulujen sisäisiin tietoverkkoihin, lukuun ottamatta pikkukouluja. Effica-etäkertomuksen avulla on mahdollista siirtää asiakastietoja myös pikkukoulujen käyttöön. Tämä on käytännössä osoittautunut kuitenkin ongelmalliseksi.

4.5.4. Suositus: Kouluterveydenhuollon odotustiloista löytyy Henkilötietolain (523/99)10§:n mukainen rekisteriseloste. Jokaisen asiakassuhteenalussa peruskouluikäisen huoltajalle on annettu henkilötietojenkäsittelyä koskeva informaatiotiedote.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon odotustiloihin on hankittu *Henkilötietolain mukainen rekisteriseloste*. Oppilaiden terveystarkastusten yhteydessä jaetaan huoltajille ja oppilaille Hyvinvointi-kyselyt kotiin, joissa informoidaan henkilötietojen käsittelystä ja kysytään vanhemmilta lupa tietojen käyttämiseen eri ammattialojen yhteistyön mahdollistumiseksi (terveydenhoitaja, koululääkäri, psykologi, kuraattori, opettaja). Henkilötietojen käsittelystä tiedottaminen huomioidaan myös lukiolaisten kysymyskaavakkeessa.

4.5.5. Suositus: Kouluterveydenhuollon tilojen ja välineiden asianmukaisuus ja laadukkuus, mukaan lukien uudisrakentaminen ja korjausrakentaminen.

Menetelmä: Jokirannan koulun kouluterveydenhuollon tiloihin toteutettiin remontti kesän 2006 aikana. Elokuussa –07 Jäälin Laivakankaalle valmistui uusi koulu. Laivakankaan koululle siirtyivät Jäälin koulun 5.lk ja 6.lk oppilaat sekä Jokirannan koululta (entinen Kiimingin yläaste) jääniläiset yläluokkien oppilaat. Jatkossa ollaan tiiviisti yhteydessä asianomaisiin lautakuntiin tila- ja välinekysymyksissä, jotta ne huolehtisivat siitä, että koulu- ja opiskeluterveydenhuollolla olisi asianmukaiset toimitilat Kiimingin kunnan koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa (esteettömyys ja intimiteettisuoja).

4.6 Koululaisella on terveellinen ja turvallinen kouluyhteisö ja –ympäristö

4.6.1. Suositus: Koulun oppilashuollon suunnitelma on opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti laadittu.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö osallistuu tarvittaessa oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelman laatimiseen, toteuttamiseen ja arviointiin.

4.6.2. Suositus: Opettajien ja koulun henkilökunnan ensiapuvalmiudet ovat ajantasalla

Menetelmä: Ohjataan opettajia ja koulun muuta henkilökuntaa osallistumaan työnantajan järjestämään ensiapukoulutukseen.

4.6.3. Suositus: Koulu yhteisö on koettu terveelliseksi ja turvalliseksi perustuen yhteistyössä toteutettuun koulun työolojen tarkastukseen.

Menetelmä: Koulujen työolot tarkastetaan joka kolmas vuosi yhteistyössä koulun, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, työsuojelutarkastajan, kunnan teknisen toimen ja työterveyshuollon kanssa. Suunnitelman mukaisesti tämä tulisi tehdä kouluilla ja lukiolla tulevan lukuvuoden aikana. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto osallistuu koulussa esiintyvien vaarojen ja haittojen arviointiin sekä yhteisten toimintastrategioiden valmisteluun koskien mm. tapaturmien ja päihteidenkäytön ehkäisyä sekä kriisi-, väkivalta- ja kiusaamistilanteita sekä muita erityistilanteita osana oppilas- ja opiskeluhuollon suunnitelmaa.

4.6.4. Suositus: Kunnan rakentamis- ja suunnitteluohjeissa on huomioitu koululaisten oppimisympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä esteettömyys.

Suosituksen mukaisesti koululaisilla tulee olla terveellinen, turvallinen ja esteettisesti viihtyisä oppimisympäristö, jossa on huomioitu fyysisten työolojen, kuten sisäilman laadun, kalusteiden, sosiaalitilojen, säilytystilojen ja koulun siivouksen asianmukainen taso.

Menetelmä: Esimiehille ja kunnan luottamushenkilöille saatetaan tiedoksi esille tulevat epäkohdat koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintakertomuksen välityksellä.

4.6.5. Suositus: Tapaturmien, vaaratilanteiden ja läheltä piti -tilanteiden määrä

Menetelmä: Seurataan yhteistyössä koulun opetushenkilöstön ja muun koulun henkilöstön kanssa esiintyvyyttä, pyritään ennaltaehkäisemään tilanteita ja annetaan tarvittaessa asiantuntija-apua.

4.6.6. Suositus: Oppilaat osallistuvat kouluruokailuun

Koululaisilla on mahdollisuus terveelliseen kouluateriaan ja terveellisiin välipaloihin koulupäivän aikana ja mahdollisuus käyttää vettä janojuomana.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto tekee yhteistyötä kouluruokahuollon henkilöstön kanssa. Koulussa vältetään kouluaikaan makeisten ja muiden makeiden välipalojen sekä virvoitusjuomien myyntiä. Lukiolla on opiskelijoiden käytössä virvoitusjuoma-automaatti. Suositellaan lukion rehtorille virvoitusjuoma-automaatin poistamista koulun tiloista. Terveystarkastuksen yhteydessä keskustellaan kouluruokailun tarpeellisuudesta ja tärkeydestä.

4.7 Koululaisen hyvinvointia ja terveyttä seurataan yksilöllisten terveystarkastusten ja suunnitelmien avulla sekä luokan hyvinvointia arvioimalla (kohta 5.)

4.7.1. Suositus: Laajojen terveystarkastusten sisältö ja määrä on toteutunut suositusten mukaisesti. Koululaisella tulee olla mahdollisuus vähintään kolmeen laajaan kouluterveydenhoitajan ja koululääkärin toteuttamaan terveystarkastukseen peruskoulun aikana ja niiden pohjalta laadittuun henkilökohtaiseen hyvinvointi- ja terveystuunnitelmaan.

Menetelmät: Kiimingin kunnassa pyritään totuttamaan valtakunnallisia suosituksia resurssien mukaisesti. Terveystarkastukset toteutetaan terveydenhoitajan toimesta 1., 3., 6. ja 7.luokan oppilaille. Koululääkärin ja kouluterveydenhoitajan yhteistyössä toteuttama laaja terveystarkastus on Kiimingin kunnan peruskoululaisilla 5. ja 8.:lla

luokilla eli kaksi kertaa peruskoulun aikana, joten valtakunnalliset suositukset eivät täysin toteudu tältä osin. Lukiolaisille terveystarkastus suoritetaan 2. vuosiluokan aikana. Opiskeluterveydenhuollon oppaan suositusten mukaisesti terveydenhoitajan suorittama terveystarkastus tehdään kaikille 1. vuoden opiskelijoille. Tarkastuksen tulisi perustua paitsi opiskelijan haastatteluun ja työterveydelliseen riskiarvioon ja ohjaukseen myös peruskoulun terveystietoihin. Lääkärin suorittama terveystarkastus tehdään ensimmäisenä opiskeluvuonna erityisopiskelijoille (tukitoimien arviointi), opiskelijoille joilla on pitkäaikaissairaus ja opiskelijoille, joilla on opiskelulinjaan tai tulevaan ammattiin vaikuttavia terveystarpeita (astma, allergiat, ihottumat, kuulovammat, fyysiset rajoitukset, työkykyyn vaikuttavia lääkityksiä yms.) Lääkärintarkastus tehdään (terveille) miesopiskelijoille kutsuntavuonna ja muille opiskelijoille 1. tai 2. opiskeluvuotena ja kirjoitetaan tarvittaessa Nuorison terveystodistus. Lääkärintarkastusta ei tehdä, jos opiskelijaksi hyväksymiseen on vaadittu T-todistus tai Nuorison terveystodistus (Opiskelu-terveydenhuollon opas, STM, 2006:12, s.25).

Lisäksi oppilaita ja opiskelijoita tavataan heidän tarpeiden mukaisesti. Suositusten mukaisesti terveystarkastukset ja seulontatutkimukset tulee ajoittaa siten, että terveydenhoitaja tai lääkäri kohtaa koululaisen vähintään kerran kouluvuoden aikana. Kiimingin kunnassa kouluterveydenhuollossa tällä hetkellä olevien resurssien puitteissa tätä suositusta ei saada täysin toteutettua.

Alaluokkalaisten lasten huoltajat kutsutaan osallistumaan lastensa terveystarkastuksiin. Yhteinen keskustelu koululaisen ja hänen huoltajansa kanssa on olennainen osa terveystarkastusta. Resurssien niukkuuden vuoksi huoltajia ei voida kutsua yläluokkalaisten tarkastuksiin automaattisesti, mutta huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollolla on käytettävissään opettajan arviointi koululaisesta ja opiskelijasta kouluyhteisön jäsenenä. Ennen oppilaan ja opiskelijan terveystarkastusta terveydenhoitaja keskustele luokan opettajan, luokanvalvojan tai ryhmäohjaajan kanssa oppilaan ja opiskelijan hyvinvointiin liittyvistä asioista sekä saa tämän suullisen arvion koululaisesta ja opiskelijasta kouluyhteisössä.

Oppilaat ja heidän huoltajansa saavat kotiin kutsun terveystarkastukseen ja samassa yhteydessä hyvinvointiin - ja terveyteen liittyvät kyselykaavakkeet. Kaavakkeet on Kiimingin kouluterveydenhuollon osalta uudistettu kesän 2006 aikana ja ovat nyt siten yhtenäiset koko kunnan alueella. Hyvinvointikaavakkeet sisältävät sekä oppilaalle itselle että huoltajalle suunnatun kyselyn lapsen ja nuoren hyvinvointiin – ja terveyteen liittyvistä asioista. Lukiolasilla on omat kysymyskaavakkeet (liite 1.).

Koululaisen hyvinvoinnin seurannassa oleellista on kuulla koululaisen oma ja hänen lähiaikaistensa (huoltajat, opettajat) arvio tilanteesta. Tämä toteutuu yhteisessä tapaamisessa, johon sisältyy koululaisen haastattelu ja huoltajan kuvaus koululaisen ja perheen tilanteesta. Terveystarkastuksen yhteydessä tehdään myös seulontatutkimukset.

4.7.2. Suositus: Määräaikaisten terveystarkastusten ja seulontojen määrä on toteutunut suositusten mukaisesti. Terveystarkastukset ja seulontatutkimukset tulee ajoittaa siten, että terveydenhoitaja tai lääkäri kohtaa koululaisen vähintään kerran kouluvuoden aikana. Tällöin koululaisen ja huoltajan kanssa käydään läpi

kyselykaavakkeiden sisältö, kuullaan koululaisen ja huoltajan kuvaus koululaisen sekä perheen tilanteesta ja suoritetaan seulontatutkimukset.

Menetelmät: Terveystarkastukset toteutetaan terveydenhoitajan toimesta 1., 3., 6. ja 7.luokan oppilaille. Koululääkäriin ja kouluterveydenhoitajan yhteistyössä toteuttama laaja terveystarkastus on Kiimingin kunnan peruskoululaisilla 5. ja 8.:lla luokilla eli kaksi kertaa peruskoulun aikana, joten valtakunnalliset suositukset eivät täysin toteudu tältä osin. Lukiolaisille terveystarkastus suoritetaan 2. vuosiluokan aikana. Seulontatutkimuksissa katsotaan aina koululaisen ja opiskelijan kasvu, pituuden ja painon suhteen, kaukonäkö, tarvittaessa myös lähinäkö, ryhti (ei opiskelijoilta) ja tietyillä luokka-asteilla lisäksi kuulo, hb ja värinäkö sekä huolehditaan, että koululaisen rokotus-ohjelma on ajantasalla. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon tarkastukset toteutetaan kokonaisvaltaisesti koululaisen ja hänen perheensä tilanne huomioiden. Tarvittaessa koululainen ja opiskelija ohjataan jatkotutkimuksiin ja –hoitoon. Seulontatarkastukset toteutetaan suppean tai laaja-alaisen terveystarkastuksen yhteydessä. Resurssien niukkuuden vuoksi, ei kouluterveydenhuollolla ole mahdollisuutta tavata oppilasta joka vuosi.

Erityistä huomiota kiinnitetään mielenterveysongelmien, kuten masentuneisuuden ja syömishäiriöiden varhaiseen havaitsemiseen ja hoitoon ohjaukseen sekä ongelmiin, jotka voivat johtaa koulun ja opiskeluiden keskeyttämiseen. Kun epäillään, että oppilas tai opiskelija on masentunut tai kärsii koulu-uupumuksesta, hänelle tehdään BDI-kysely (mielialaoireita käsittelevä kysely) tai BBI-kysely (koulu-uupumusta käsittelevä kysely) (liite 1.)

4.7.3. Suositus: Huoltajien osallistuminen on toteutunut muihin kuin laajoihin terveystarkastuksiin. Huoltajalle ilmoitetaan kaikista koululaisen terveystarkastuksista ja heillä on mahdollisuus osallistua myös muihin kuin laajoihin terveystarkastuksiin.

Menetelmät: Alaluokkien oppilaiden huoltajille tarjotaan mahdollisuus osallistua lapsensa terveystarkastukseen virka-ajan puitteissa. Koululaiset ja huoltajat saavat palautteen terveystarkastuksen tuloksista. Myös mikäli huoltaja/huoltajat eivät ole läsnä terveystarkastuksessa saa huoltaja kirjallisen palautteen koululaisen mukana kotiin vietäväksi.

4.7.4. Suositus: Asiakaspalautteen avulla koululaiset ja huoltajat ovat kokeneet osallistumisensa tarkoituksenmukaisena

Menetelmät: Asiakaspalautetta voidaan kerätä henkilökohtaisella palautteella tai esim. asiakas tyytyväisyys -kysely avulla. Lukuvuoden 2007-2008 aikana laaditaan Kiimingin kunnan kouluterveydenhuoltoon *asiakastyytyväisyyskysely-lomake* ja pyydetään 3.lk oppilaita sekä heidän huoltajiaan antamaan palautetta kouluterveydenhuollosta. Keväällä 2007 Kiimingin yläasteen 8.lk ja 9.lk ja lukion 2.lk oppilaat osallistuivat Kouluterveys 2007 kyselyyn. Tulokset ja toimenpide-ehdotukset liitetään Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintakertomuksen lv 2006-2007 liitteeksi ja saatetaan tiedoksi sosiaali- ja terveys- sekä sivistyslautakunnalle.(liite 3.)

4.7.5. Luokan hyvinvointisuunnitelmat on laadittu laajojen terveystarkastusten yhteydessä

Menetelmä: Luokan hyvinvointia kuvaavaa tietoa arvioidaan yhdessä oppilaiden huoltajien, opettajan ja muiden oppilashuollossa toimivien kanssa. Hyvinvointisuunnitelmia on mahdotonta tehdä resurssien niukkuuden vuoksi.

4.7.6. Suositus: Jatkotutkimuksiin ja – hoitoon ohjausten määrä ja palaute vastaanottavalta taholta. Erityisesti masentuneiden ja syömishäiriöiden osalta arvioidaan varhaista puuttumista ja tukea

Menetelmä: Pyritään ennaltaehkäisemään oppilaiden mielenterveysongelmia ja syömishäiriöitä varhaisella puuttumisella ja tukemaan oppilasta ja opiskelijaa kokonaisvaltaisesti resurssit huomioon ottaen.

4.7.7. Suositus: Dokumentoinnin laadun seuranta; uuden Koululaisen terveyskertomuksen käyttöönotto. Terveystilaan liittyvät tiedot kirjataan huolellisesti terveyskertomusjärjestelmään potilas-asiakirjaohjeiden mukaan.

Menetelmä: Kouluterveydenhuollossa toimitaan suositusten mukaisesti.

4.8 Koululaisen terveystietoa vahvistetaan ja terveyttä edistetään

4.8.1. Suositus: Kunnassa on toteutunut koulujen terveyden edistämisen suunnitelma.

Menetelmä: Kiimingin kuntaan tulisi laatia *terveyden edistämisen suunnitelma*, johon sisältyy suunnitelma peruskoulujen ja lukion terveyden edistämiseksi.

4.8.2. Suositus: Koululaiset ja huoltajat kokevat terveystiedon opetuksen tasoltaan hyvänä ja tarkoituksen mukaisena.

Menetelmä: Terveystieto-oppiaineen opetusta on toteutettu yhteistyössä kouluterveydenhuollon kanssa vielä lukuvuoden 2006-2007 aikana, jolloin kouluterveydenhoitaja osallistui resurssien mukaisesti opettajan tukena terveystiedon opetukseen asiantuntijana antaen oppilaan ikä- ja kehitystason mukaista tietoa lapsen ja nuoren kasvusta, kehityksestä ja seksuaaliterveydestä. Nykyisten resurssien niukkuuden ja tilaaja-tuottajamalliin siirtymisen vuoksi terveydenhoitaja ei enää voi osallistua terveystiedon opetukseen.

4.8.3. Suositus: Kouluyhteisön ilmapiiri on koettu terveyttä tukevana ja kaikkien kouluyhteisön jäsenten osallistumista tukevana; koulun toteuttama arviointi

Menetelmä: Koulu- ja opiskelijayhteisössä huolehditaan siitä, että koululaisella ja opiskelijalla on yhteisössä hyvät olosuhteet terveellisen elämäntavan toteuttamiseen. Koulu- ja opiskelijayhteisö kannustaa oppilaita ja opiskelijoita liikkumaan runsaasti koulupäivän aikana niin, että liikkuminen on luonnollinen osa eri oppiaineita, välitunteja, koulun kerhoja ja koulumatkoja. Lisäksi oppilaita ja opiskelijoita kannustetaan hyvän ja riittävän koululounaan syömiseen. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto pyrkii vaikuttamaan terveyttä edistäviin valintoihin siten, että makeis-, limsa- kahviautomaattien tilalla oppilaille olisi tarjolla terveellisempiä vaihtoehtoja. Tupakkalain toteutumista valvotaan yhteistyössä opetustoimen henkilöstön kanssa.

4.8.4. Suositus: Terveystiedon ja lääkärin osallistuminen koulun terveystiedon opetussuunnitelman laatimiseen ja opetuksen tukemiseen on toteutunut suosituksen mukaisesti.

Menetelmä: Kouluterveydenhoitajat ovat osallistuneet asiantuntijoina lapsen vanhempainiltoihin. Jokirannan koulun kouluterveydenhoitaja on ollut mukana suunnittelemassa terveystiedon opetussuunnitelman sisältöä.

4.8.5. Suositus: Ryhmäneuvontatilaisuuksien, kampanjoiden ja teemapäivien määrä
Menetelmä: Järjestetään yhdessä Kiimingin seurakunnan, nuorisotoimen, koulutoimen ja kolmannen sektorin kanssa terveyttä edistäviä valintoja tukevia ohjanta ja –neuvontatilaisuuksia esim. Tupakka- ja Päihdelabyrintit toukokuussa 2008.

4.8.6. Suositus: Koululaisten terveyskäyttäytymisen seurannassa on hyödynnetty mm. Kouluterveyskyselyä ja Koululaisen terveyskertomuksen tietoja.

Menetelmä: Kevään 2006 aikana kokoontui työryhmä, joka syventyi keskeisempiin *Kouluterveyskyselyn* tuloksissa esiintyviin seikkoihin. Kouluterveyskyselyn tulokset on saatettu tiedoksi sosiaali- ja terveyslautakunnalle.(liite 1.) Kiimingin kunnan kouluterveydenhuollossa käytetään kuntaliiton suositusten mukaisia terveydenhuollon asiakas- ja potilaskertomusjärjestelmiä. . Keväällä 2007 Kiimingin yläasteen 8.lk ja 9.lk ja lukion 2.lk oppilaat osallistuivat Kouluterveys 2007 kyselyyn. Kyselyn tulokset liitetään Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintakertomuksen lv 2006-2007 liitteeksi ja saatetaan tiedoksi sosiaali- ja terveys- sekä sivistyslautakunnalle. Tulosten epäkohtien toimenpide-ehdotukset lisätään tämän toimintasuunnitelman liitteeksi.(liite 3.)

4.8.7. Suositus: Rokotuskattavuus

Menetelmä: Oppilaat rokotetaan KTL:n rokotusohjelman mukaisesti ja seurataan että jokainen oppilas saa rokotusohjelman mukaiset rokotukset ja tarvittaessa huolehditaan suojan täydentämisestä tai nopeuttamisesta.

5 OPPILAIDEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN SEURANTA

Tilaaaja-tuottaja –mallin prosessoinnin tuloksena koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon laadittiin tuotepaketit. Tuotepakettien nimikkeet muutettiin valtakunnallisia nimityksiä eriäviksi. ”Laaja-alainen tarkastus” (terveydenhoitajan ja lääkärin suorittama terveystarkastus) –nimike muutettiin ”Lääkäriä avustavaksi suoritteeksi” ja ”Määräaikaistarkastukset” (terveydenhoitajan suorittama tarkastus) ”Laaja-alaisiksi käynneiksi terveydenhoitajalla” tai ”Seurantakäynniksi terveydenhoitajalla”. ”Kontrollikäynnit” tai lyhyet ”terveystapaamiset” muutettiin ”Suppeiksi käynneiksi terveydenhoitajalla”. Tarkastukseen käytettävä aika on vaikuttanut nimike-muutoksiin.

Seuraavassa on esitetty tarkemmat kuvaukset

koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tuotepaketeista (liite 4.):

1. Asiantuntijatehtävät terveysneuvonnassa: Kouluterveydenhoitaja voi toimia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon asiantuntijana erilaisissa oppilaan ja opiskelijan hyvinvoinnin edistämiseen ja ongelmien ehkäisyyn liittyvissä tapaamisissa, kriisityöntekijänä, konsultoitavana asiantuntijana tai oppilas- ja opiskelijahuollollisissa tilanteissa. Minimiaika 90 min.

2. Laaja-alainen käynti terveydenhoitajalla koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa: Terveysneuvontajän suorittama terveystarkastus 1.lk, 3.lk oppilaille sekä lukion 2.lk opiskelijoille. Alaluokkalaisten vanhemmat / huoltajat kutsutaan mukaan terveystarkastukseen. Seulontatarkastusten lisäksi terveydenhoitaja keskusteleo oppilaan ja tämän huoltajan sekä opiskelijan kanssa hyvinvointikysely-kaavakkeen vastausten pohjalta. Terveystarkastukseen varataan aikaa 45 min.(laaja-alainen)

3. Lääkäriä avustava suorite kouluterveydenhuollossa: Terveystarkastuskokonaisuus, jonka aikana terveydenhoitaja tapaa oppilaan ensin ja myöhemmin terveydenhoitajan suorittaman terveysseulonnan ja mahdollisen rokottamisen jälkeen (lääkäriä avustava suorite) lääkäri tekee terveystarkastuksen ja keskustelee oppilaan ja mahdollisesti tämän huoltajan kanssa hyvinvointikyselyn pohjalta lapsen / nuoren terveydestä, elämäntavoista, opinnoista ja hyvinvoinnista. Mahdollisuuksien mukaan myös vanhemmat / huoltajat ovat mukana tarkastuksessa. Lääkärintarkastus toteutetaan peruskoulun aikana kaksi kertaa: 1. murrosiän alkuvaiheessa 5.lk ja 2. 8.lk nuoren valmistautuessa toisen asteen koulutukseen. Ajallisesti seulontaan kuluu aikaa 20min ja lääkärintarkastukseen 20min.

4. Puhelinneuvonta koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa: Puhelintunnin aikana mm. oppilaat, opiskelijat, heidän huoltajansa tai opettajat voivat halutessaan tavoittaa terveydenhoitajan puhelimitse. Alakoulujen kouluterveydenhoitajan puhelintunti on päivittäin klo 10-11, Laivakankaan, Jokirannan koulujen ja Jaaranharjun erityiskoulun sekä lukion terveydenhoitajan puhelintunti on päivittäin klo 11.30-12.30.

5. Seurantakäynti terveydenhoitajalla kouluterveydenhuollossa: Terveydenhoitajan suorittama terveystarkastus 6.lk ja 7.lk oppilaille tai siirtymävaiheen oppilaille (koulusta toiseen siirtyminen). Seulontatarkastusten lisäksi terveydenhoitaja keskustelee oppilaan kanssa hyvinvointikyselykaavakkeen vastausten pohjalta (kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin seuranta).Terveystarkastukseen varataan aikaa 30-45 min.

6. Suppea käynti terveydenhoitajalla: Terveystapaaminen, joka on kohdennettu aiemmin todetun terveys-ongelman seurantaan tai erityistä tukea ja seurantaan tarvitsevalle oppilaalle (pitkäaikaissairaat ja vammaiset, sosiaalisista tai psyykkisistä ongelmista kärsivät oppilaat).Käyntiin varataan aikaa 10-30min.(suppea käynti)

7. Terveydenhoitajan päivystysvastaanotto koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa: Kiimingin kouluilla on terveydenhoitajan päivystysvastaanotto päivittäin klo 10-11, riippuen siitä millä koululla terveydenhoitaja kulloinkin on. Päivystysvastaanotolle oppilas ja opiskelija voivat tulla päivystysluontoisissa asioissa joihin tarvitaan terveydenhuollon ammattilaisen apua. Terveydenhoitaja menee tarvittaessa oppilaan ja opiskelijan luo tapahtumapaikalle. Laivakankaan ja Jokirannan kouluilla päivystysvastaanotolle tullaan ajanvarauksella. Vastaanottoaika on 10 min.

8. Terveydenhoitajan suorittama kutsuntatarkastus, avustava suorite: Terveystarkastuskokonaisuus jolloin terveydenhoitaja tapaa varusmiespalvelukseen astuvan kutsunta-ikäisen miehen tai naisen. Kutsuntaan meneville tehdään seulontatarkastukset ja tarkastetaan ennalta täytetty kyselylomake. Tämän jälkeen lääkäri suorittaa terveystarkastuksen ja täyttää erillisen lääkärintodistuksen palvelukseen astujan terveydentilaan ja asepalveluksen kelpoisuuteen liittyen. Varattava aika 15 min.

9. Vaativa vastaanotto terveysneuvonnassa: Terveydenhoitajan vastaanotolle koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, voi oppilas tai opiskelija tulla silloin kun hän tarvitsee erityistä tukea tai ohjausta. Varattava aika 45-90 min.

Hyvinvointikysely-kaavake: Terveystarkastuksen ja terveystapaamisen yhteydessä oppilaat palauttavat heille etukäteen jaetun hyvinvointikysely-kaavakkeen täytettynä ja allekirjoitettuna. Oppilaan ja vanhemman / huoltajan kanssa käydään yhdessä keskustellen läpi kaavakkeen vastaukset.(liite 2.)

5.1 Peruskoulu

Ensimmäinen luokka, laaja-alainen käynti terveydenhoitajalla, 45min

- Keskustelu vanhemman / huoltajan kanssa lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikysely-lomakkeen pohjalta.
- Mahdollinen kirjallinen lupa käsitellä lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä asioita opettajan, koulupsykologin ja koulukuraattorin kanssa.
- Päivitetään vanhempien / huoltajien yhteystiedot.
- Esitellään pääpiirteittäin Kiimingin kunnan kouluterveydenhuollon toimintaa ja annetaan kth-esite ja MLL:n esite ”Onnea opintielle”.
- paino, pituus, näkö, hb tarvittaessa

Kolmas luokka, laaja-alainen käynti terveydenhoitajalla, 45min

- Keskustelu vanhemman / huoltajan kanssa lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikysely-lomakkeen pohjalta.
- AUDIT-kysely huoltajalle / huoltajille
- Mahdollinen kirjallinen lupa käsitellä lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä asioita opettajan, koulupsykologin ja koulukuraattorin kanssa.
- Päivitetään vanhempien / huoltajien yhteystiedot.
- pituus, paino, ryhti, näkö, kuulo, hb tarvittaessa
- mahdolliset kontrollit
- annetaan Kotimaiset kasvikset ry:n välipala-esitteet

Viides luokka, lääkäriä avustava suorite kouluterveydenhuollossa, 20min+20min

- **1.) terveydenhoitajan** suorittama tarkastus
- Päivitetään vanhempien / huoltajien yhteystiedot.
- Mahdollinen kirjallinen lupa käsitellä lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä asioita opettajan, koulupsykologin ja koulukuraattorin kanssa.
- pituus, paino, näkö, kuulo, verenpaine, hb tarvittaessa
- mahdolliset kontrollit
- annetaan Libressen ”Tytöjen pieni punainen”-kirjanen
- **2.) lääkärin** suorittama tarkastus
- Keskustelu vanhemman / huoltajan kanssa lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikysely-lomakkeen pohjalta.
- sydämen ja keuhkojen kuuntelu, ryhti skoliometrillä, puberteettiaste, kasvu, liikunta, uni-asiat, ravinto, koulunkäyntiin liittyvät asiat, mielenterveys ja kiusaaminen
- Lääkäri antaa Maito ja Terveys ry:n ”Tytöt ja ruoka”/”Pojat ja ruoka”-esitteen

Kuudes luokka, seurantakäynti terveydenhoitajalla, siirtymävaihe, 30-45min.

- Keskustelu lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikysely-lomakkeen pohjalta.
- Mahdollinen kirjallinen lupa käsitellä lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä asioita opettajan, koulupsykologin ja koulukuraattorin kanssa.
- Päivitetään vanhempien / huoltajien yhteystiedot.
- pituus, paino, ryhti skoliometrillä, puberteettiaste, näkö, hb tarvittaessa
- mahdolliset kontrollit
- annetaan MLL:n ”Täältä tullaan nuoruus”-esite

Seitsemäs luokka, seurantakäynti terveydenhoitajalla, siirtymävaihe, 30-45min.

- Keskustelu oppilaan hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikysely-lomakkeen pohjalta. Mahdollinen kirjallinen lupa käsitellä oppilaan hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä asioita opettajan, koulupsykologin ja koulukuraattorin kanssa.
- Päivitetään vanhempien / huoltajien yhteystiedot.
- pituus, paino, ryhti skoliometrillä, puberteettiaste, näkö, värinäkö, hb tarvittaessa
- mahdolliset kontrollit
- annetaan alkoholista ja tupakasta esitteet

Kahdeksas luokka, lääkäriä avustava suorite kouluterveydenhuollossa, 20min+20min

- **1.) terveydenhoitajan** suorittama tarkastus
- Päivitetään vanhempien / huoltajien yhteystiedot.
- Mahdollinen kirjallinen lupa käsitellä lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä asioita opettajan, koulupsykologin ja koulukuraattorin kanssa.
- pituus, paino, puberteettiaste, näkö, kuulo, hb, verenpaine
- mahdolliset kontrollit
- AUDIT-kysely (nuorten versio) (liite 1.)
- RBDI-kysely (liite 1.)
- **2.) lääkärin** suorittama tarkastus
- Keskustelu oppilaan hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikysely-lomakkeen pohjalta. AUDIT-kyselyn vastausten läpikäyminen. ryhti skoliometrillä, sydämen ja keuhkojen kuuntelu, puberteettiaste, kasvu, liikunta, uni-asiat, ravinto, koulunkäyntiin liittyvät asiat, mielenterveys, kiusaaminen, syömishäiriöt, päihteet, tupakointi sekä nuorison terveystodistukseen liittyvät tutkimukset
- jokainen 8.lk oppilas saa Nuorison terveystodistuksen

5.2 Lukio

Toinen vuosikurssi, laaja-alainen käynti terveydenhoitajalla, 45min

- Keskustelu nuoren hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikysely-lomakkeen pohjalta. Yhteystietojen päivitys.
- pituus, paino, ryhti, puberteettiaste, näkö, tarvittaessa värinäkö, kuulo, verenpaine hb
- AUDIT-kysely
- RBDI (liite1.)
- Nuorison terveystodistus tarvittaessa
- kutsuntaennakkotarkastus pojille ja varusmiespalvelukseen hakeutuville tytöille kalenterivuoden keväällä, jolloin nuori täyttää 18v

Terveystarkastus-suunnitelma on suunniteltu toteutettavaksi 2007-2008 koulu- ja opiskeluterveydenhuollon nykyisillä henkilöstöresursseilla. Koulu- ja

opiskeluterveydenhuollossa terveydenhoitaja ja lääkäri suunnittelevat, kehittävät ja toteuttavat työtään yhteistyössä muun oppilashuollon kanssa. Rokotukset toteutetaan kouluterveydenhuollossa valtakunnallisen rokotusohjelman mukaisesti.

6 VAMMAINEN JA PITKÄAIKAISESTI SAIRAS LAPSI

Joka kymmenennellä lapsella tai nuorella on pitkäaikainen sairaus tai vamma. Osa lasten ja nuorten vammaisuudesta, kuten kehitysvammaisuus ja aistivammat, vaikeuttavat erityisesti oppimista. Vammaista ja pitkäaikaista lasta ja heidän perheittensä asioita hoidetaan usein monessa eri hoitopaikassa. Oppilaalla voi olla terveydenhoidossa, koulussa ja sosiaalitoimissa oma hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kouluterveydenhuolto toimii välittäjänä eri tahoille ja huolehtii siitä, että pitkäaikaissairaana ja vammaisen lapsen ja nuoren tarpeet huomioidaan koulussa ja myös kotona ja että sovitut suunnitelmat toteutuvat. Pitkäaikaissairaant ja vammaiset oppilaat tarvitsevat erityisjärjestelyjä, apuvälineitä ja yhteistyötä kuntoutuksen ja opetuksen järjestämiseksi. Kouluterveydenhuollon tulee varmistaa yhteistyö koulun sekä sairaanhoidosta ja kuntoutuksesta vastaavien tahojen kanssa.

Siirtymä vaiheiden kuten kouluun tulon, yläluokille ja peruskoulusta jatko-opintoihin siirtymisen onnistuminen tulee erityisesti varmistaa. Erityisoppilaan tai sairautensa takia erityisjärjestelyjä vaativan oppilaan siirtymistä peruskoulusta jatko-opintoihin tuetaan saattaen. Oppilaan siirtymässä ammatilliseen opetukseen hänestä tulee olla riittävät tiedot tulevassa oppilaitoksessa ja opiskelijaterveydenhuollossa. Vuoden 2000 Kouluterveydestutkimuksen mukaan lukiolaismiehistä 8% ja –naisista 10% kärsii lääkärin toteamasta pitkäaikaisesta sairaudesta, joka haittasi jokapäiväistä toimintaa.

7 ENSIAPU JA SAIRAAHOITO

Koulutuksen järjestäjällä on ensisijainen vastuu oppilaiden ja opiskelijoiden sekä koulun henkilöstön turvallisuudesta ja kriisitilanteiden hallinnasta. Kouluterveydenhuollon tehtävänä on ylläpitää riittävää ensiapuvalmiutta ja –osaamista kouluilla sekä varmistaa, että tapaturma- ja hätätilanteisiin on selkeät toimintaohjeet, silloinkin kun kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri eivät ole koululla.

Oppilaan huoltaja vastaa ensisijaisesti sairastuneen lapsen hoidosta, sairaanhoidon järjestämisestä ja hoitoon viemisestä. Kun oppilas sairastuu tai joutuu tapaturman uhriksi koulumatkalla tai koulupäivän aikana, koulun aikuiset ovat vastuussa hänen turvallisuudestaan kunnes vastuu hoidosta on siirtynyt huoltajalle. Oppilaan sairastuessa äkillisesti koulupäivän aikana opettaja tai kouluterveydenhoitaja, mikäli hän on koululla, arvioi oppilaan tilanteen, ottaa yhteyttä vanhempiin sekä avustaa tutkimuksen ja tarvittavan hoidon järjestämisessä. (Stakes 2002, 82)

Sairaanhoitoon liittyvät opiskeluterveydenhuollon palvelut järjestetään kaikille opiskelijoille hoitopäätöslainsäädännön mukaisesti ja samalla tavalla kuin muulle väestölle. Kotipaikkansa ulkopuolella opiskelevien lukiolaisten tarvitsemasta palveluista tulee huolehtia opiskelupaikkakunnalla.

Koulutoimi ja koulu- ja opiskeluterveydenhuolto vastaavat koulujen lääkekaapeista yhdessä. Terveydenhoitajalta oppilas ja opiskelija saavat sairaudenhoitoon ja ensiapuun saatavat lääkkeet ja ensiapuun käytettävät tarvikkeet päivystysvastaanotolla. Terveydenhoitaja ja koulun opettajat

huolehtivat yhdessä kouluilla eripisteissä olevien ensiapukaappien tarvikkeiston ja särkylääkkeiden ylläpidosta. Kouluilla sijaitseviin ensiapukaappeihin hankittavat särkylääkkeet ja tarvikkeet kustantaa koulutoimi.

8 KRIISI-TILANTEET

Kiimingin kuntaan on laadittu *Kiimingin koulujen kriisiopas* (2005, Asikainen, Kumpulainen). Oppaan tarkoituksena on opastaa ja antaa toimintamalleja miten toimia erilaisissa oppilaita, opettajia, muuta henkilökuntaa tai koulua koskevissa kriisitilanteissa. Koulun kriisityöryhmään kuuluvat rehtori, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi- ja kuraattori, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, opettajia sekä oppilashuoltotyöryhmän jäseniä. Lisäksi ryhmä voi kutsua asiantuntija-apua tilanteen mukaan. Lisäksi oppaasta käy selville Kiimingin kunnan yhdyshenkilöt kriisitilanteissa sekä tärkeät puhelinnumerot. (liite 3.) Tulevana lukuvuonna Kiimingin koulujen kriisiopas tullaan päivittämään yhteistyössä koulujen edustajien ja Kiimingin kunnan kriisityöryhmän kanssa. Lisäksi koulujen omia kriisioppaita tullaan päivittämään.

9 LIITTEET

liite 1. Kysymyskaavakkeet

Hyvinvointikysymys-kaavakkeet eri luokka-asteille
Lukiolaisten kysymyskaavakkeet
RBDI-kysely
BBI-kysely
AUDIT-kysely

liite 2. Kiimingin kouluterveydenhuolto –esite

liite 3. Kehittämisen- ja muutosesityksiä oppilaan hyvinvointityöhön Kiimingin kunnassa
Kouluterveys 2007 -kyselyn pohjalta

liite 4. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tuotepaketit

liite 5. Kiimingin koulujen kriisiopas

10 LÄHTEET

Kouluterveydenhuolto, Ala-Laurila E., Kroguis H., Laakso J., Pietikäinen M., Terho P., 2. uudistettu painos 2002, Duodecim, Gummerus kirjapaino oy, Jyväskylä 2002

Kouluterveydenhuollon laatusuositus, STM, Suomen kuntaliitto, oppaita 2004:8, Helsinki 2004

Kiimingin kunnan lapsi- ja nuorisopoliittinen strategia, 2004, Kiiminki

TITUS-muutoksen tuki –hanke 2006-2010; Oulun seudun sosiaali- ja terveystalouden TITUS-hankkeen muutosprosessi. Hankesuunnitelma, Päättalo M., Paasovaara K.

Kiimingin koulujen kriisiopas, Asikainen L., Kumpulainen M., 2005, Kiiminki

Opiskeluterveydenhuollon opas, STM, Julkaisuja 2006:12, Yliopistopaino, Helsinki 2006